

Gözlerimize Dokunduğumuzda Neden Yüz İfademiz Değişir?

Gözüne göz damlası damlatan, kontak lenslerini takan, göz makyajı yapan ya da esnedikten sonra yaşaran gözlerini silen birini gördüğünüzde istemsizce ağzınızı açtığınızı fark etmiş olabilirsiniz. Pek çok insanda gözlemlenen bu davranışın nedeni henüz tam olarak aydınlatılabilmemiş değil. Ancak durumun yüz hareketlerini sağlayan bazı kasların çalışma biçimiyle ilişkili olma olasılığı üzerinde duruluyor.

Okülomotor sinir, göz kapaklarımızı indirip kaldıran ve göz çevresindeki diğer bazı hareketleri mümkün kılan kasları kontrol eder. Çenemizi açıp kapatmayı sağlayan kaslar ise trigeminal sinir adındaki oldukça büyük ve karmaşık bir sinir tarafından kontrol edilir. Bu sinirler yüzümüzün farklı bölümlerindeki kasları çalıştırır da taşıdıkları sinyaller beyin sapında birbirine oldukça yakın konumlardan yola çıkar. Bazı bilim insanları, bu yakınlıktan dolayı iki sinirin taşıdığı sinyallerin birbirine karışabileceğini öne sürüyor. Yani okülomotor sinir etkinliğiyle göz çevresindeki kaslar çalıştırıldığında, trigeminal sinir de yanlışlıkla tetiklenerek çene kaslarını çalıştırıyor olabilir.

Benzer bir davranış, Marcus Gunn sendromuna sahip bireylerde de gözlemleniyor. Bu sendromda, hasta çenesini açıp kapattığında göz kapağı da yukarı kalkar. Araştırmacılar sendromun okülomotor ve trigeminal sinirler arasındaki anormal bir bağlantıdan kaynaklandığını düşünüyor.

Gözümüzün ön bölümündeki saydam tabaka olan korneaya dokunulması göz kırpmamıza neden olur. Parkinson ya da ALS gibi beyinle ilişkili bazı hastalıklarda gözlemlenebilen farklı bir reflekste ise korneasına dokunulan hastanın tamamen istem dışı biçimde çenesi hareket eder. Bu sıra dışı refleks de hasta olmayan bireylerde göz kapakları ile ağzın neden eş zamanlı hareket ettiğini anlamamıza yardımcı olabilir.

Gözlerimizle çenemiz arasındaki istem dışı hareket bağlantısı, ellerimizi gözlerimize yaklaştırmadığımız bazı durumlarda da karşımıza çıkar. "Ağzı bir karışık açık kalmak" deyiminin de ortaya çıkmasına neden olan, şaşırtıcı ya da şok edici bir durumla karşılaştığımızda gözlerimizin açılmasıyla birlikte çenemizin istem dışı aşağı yönde hareket etmesi buna örnek olarak verilebilir.

Göz hareketleri sonucu çenenin açılması gibi kasların istemli ve istem dışı hareket ettirilmesinin birlikte gerçekleştiği durumları kontrol altına almak genellikle oldukça kolaydır. Çünkü vücuttaki istemli kas kontrolü neredeyse her zaman önceliklidir. Yani lensinizi takarken aynada ağzınızın kendiliğinden açılmış olduğunu fark ederseniz, onu kapatmakta hiç zorlanmazsınız. Tıpkı diz kapağı refleksi testinde, dizinize odaklanmanız durumunda ayaklarınızın sallanmasını engelleyebilmeniz gibi!

Kaynaklar

doi.org/10.1016/j.jpra.2017.01.005

mentalfloss.com/article/78544/why-do-i-make-weird-face-when-i-apply-mascara
sciencefocus.com/the-human-body/why-does-my-mouth-open-when-im-applying-mascara